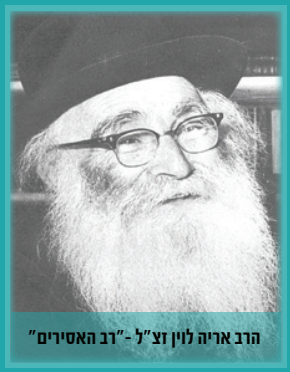
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

פרשת תולדות

ב' כסליו תשע"ט

גליון מספר 98

דרך חיים

מכובדינו היקרים!

בפרשתנו מתרחש תהליך משונה- יצחק אבינו, אחד מאבות האומה הישראלית העתידה, רואה לנכון למסור את ברכתו דווקא לעשו הרשע בנו הבכור. הדבר מתמיה עד מאד, וכי יצחק לא ראה את דרכו של עשו? וכי לא היה על כל פנים בכח רוח קדשו להבין במי מדובר?

המדרש אומר שעשו הטעה את אביו, היה שואל אותו כיצד מעשרים את המלח (שאינו חייב במעשר כלל), וזאת בכדי להטעותו ולהיראות בפניו כמחמיר גדול. אלא שהסבא מנובהרדוק זצ"ל ביאר שאין כוונת חז"ל לומר שלעשו לא היה שום חיבור אל הקדושה, אלא ללמדנו כיצד אפילו אדם שיש לו יחס עם דברים שבקדושה יכול להיות מרוחק ממנה בתכלית.

בשעת קבורתו של יעקב הגיע עשו לערער על חלקו של יעקב במערת המכפלה בטענה כי היא שייכת לו מתוקף בכורתו. ראה חושים בן דן שהיה כבד שמיעה את הויכוח, עמד וערף את ראשו של עשו עד אשר זה נתגלגל ונטמן במערת המכפלה. מדרש זה בא ללמדנו כי אמנם האופן שבו הדברים יצאו אל הפועל בגופו ומעשיו של עשו לא היו מכח הקדושה, ולכן אין מקום גופו במערת המכפלה, אך סוף סוף ראשו ושורשו הרוחני של עשו שייך אף הוא לקדושה.

הפער הזה שבין הראש לגוף, בין המחשבות ליישום במעשה, בא לידי ביטוי בחוסר העקביות שהייתה תכונה מרכזית באישיותו. בעמדו לפני אביו התפעל עשו מן הקדושה עד כדי רצון להחמיר חומרא מוגזמת ונטולת טעם- עלייה רוחנית אדירה ופריצת כל המסגרות. ומאידך בהתרחקו מאביו, בהלכו בשדה, התרחק עשו עד כדי קביעת חז"ל כי בשובו מן השדה והוא עייף מרמז שעבר באותו היום על גילוי עריות, שפיכות דמים, כפירה בעיקר ובתחיית המתים. טלטלה רוחנית מתמדת מצד לצד, פעם אחת בקדושה עצומה ופעם שנייה בעיסוק בטומאות הנוראות ביותר.

לעומתו, יעקב אבינו נקרא "יושב אהלים". קדושתו של יעקב אבינו ע"ה הייתה ביכולת לקבוע את הקדושה במסמרות בחיי היום-יום. לא לצפות לעליות רוחניות ברגע ובלא מאמץ, כי אם להתמיד בעבודת ה' ולעלות ממדרגה למדרגה כל העת. הנכונות הזו לשבת בבית מדרשם של שם ועבר בשם ארבע עשרה שנה היא שעמדה לו לקנות את מדרגת קדושת

המשך בעמוד הבא

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

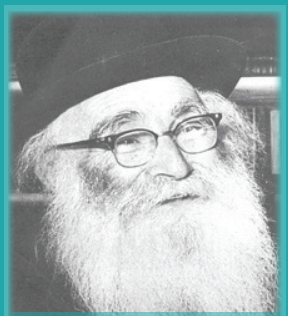

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

דרך חיים

ישראל לאחר מכן ולזכות שתהא מטתו שלמה, אין פרץ ואין יוצאת.

גם על זכותו על ארץ ישראל ויתר עשו בשל ההבנה כי הדבר תלוי בגזרת "גר יהיה זרעך בארץ לא להם", באמרו "אלך לי מכאן, אין לי חלק לא במתנה שנתנה לו הארץ הזאת ולא בפרעון השטר" (מדרש אגדה שהובא בדברי רש"י פרק לו פסוק ז). עשו לא מראה נכונות לעמול, לטרוח ולהשקיע, ואף אם השכר על כך יהיה רב.

למדים אנו, בני יעקב אבינו, עם קדוש, שעניינים שבקדושה מצריכים עמל טרחה והשקעה, ובמיוחד התמדה. אין אפשרות לזכות לדברים שבקדושה באופן פתאומי. ודווקא בעניינים אלו שאינם חד פעמיים ופתאומיים נמדדת קדושתו של האדם.

חודש טוב ושבת שלום ומבורך,

חיים אידלס

המעוניין לשלוח אל הרב אידלס שאלות הלכתיות (בלבד) מוזמן לשלוח דרך אתר:
עמותת איש צדיק היה,
מדף: שו"ת עם הרב חיים אידלס
תשובות יישלחו לשואלים ויפורסמו באתר ובעלון.

טלפון: 1700-700-999 | **דוא"ל:** ish.tsadik@gmail.com | **אתר:** www.ish-tsadik.org.il

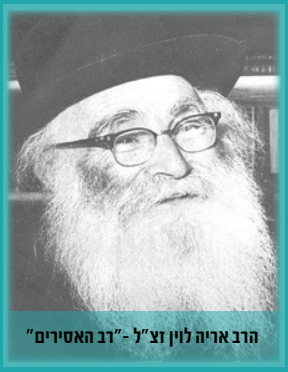
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

בדרכו של ר' אריה

מספרת הרבנית רות צביון, בתו של הגר"ח קנייבסקי שליט"א, על ר' אריה- סבא רבה שלה:

אני זוכרת מעשה זה כאילו התרחש רק אתמול. בהיותי כבת שש צעדתי לצדו של אבא ברחובות ירושלים כשידי נתונה בידו. לפתע נגלתה מקצה הרחוב דמות שכמותה לא ראיתי מעודי: יהודי ירושלמי נמוך קומה, זקן ושבע ימים, זקנו הלבן יורד על פי מידותיו, אור קורן מפניו, וכל מציאותו אומרת זכות וטוהר. בדיוק כך תיארתי לעצמי את דמותו של אליהו הנביא, והנה אני זוכה לראותו פנים אל פנים. "אבא"! משכתי בידו. "הבט, הנה אליהו הנביא!". "זהו זיידע רבי אריה שאליו אנו הולכים", חייך אבא...

סבא-רבא הגאון רבי אריה לוין זצ"ל הוא הדמות היחידה שאני זוכרת מהדור שמעל סבי וסבתותי. רבי אריה, סבה של אמא (הרבנית קנייבסקי זצ"ל), היה כנראה אחד ממעצבי דמותה העיקריים: שתי תכונותיה הבולטות של אמא - מסירותה למען תורתו של אבא ונתינת כל כולה למען הזולת - היו פירות ההנהגה והחינוך של סבא רבי אריה.

כאשר התקיימה שמחת אירוסיהם של אבא ואמא, דיבר סבא הגאון הסטייפלר זצ"ל (אביו של הגר"ח קנייבסקי) בפני גיסו החזון איש בשבחה של אמא. בין השאר סיפר, כי הבריות אומרות על הכלה שהיא דומה בתכונותיה לסבה- רבי אריה לוין. ירושלמים רבים שהכירו את רבי אריה ואת אמא-נכדתו ציינו בהשתאות את הדמיון הרב בין הסב לנכדה. רבנית חשובה אף התבטאה בפני על אודות אמא: "לא הבנתי איך ילוד אשה יכול להיות טוב כל כך, אבל אם היא נכדה של רבי אריה - הכל מובן"...

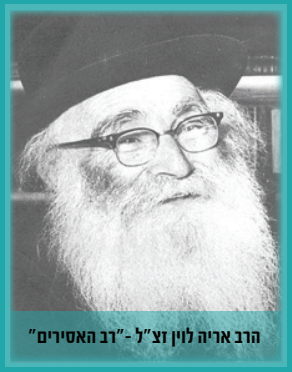
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

בסיום קריאת שמע אנו סומכים לאמירת "ה' אלהיכם" את המילה "אמת" שמתחילה את ברכת "אמת ויציב" החותמת ב"גאל ישראל". בשל סמיכות זו אין להפסיק ביניהן כלל כפי שאמרנו.

בתפילת שחרית אנו פותחים את ברכת "גאל ישראל" בלשון "אמת ויציב", ובתפילת ערבית בלשון "אמת ואמונה". לעתים קורה ואדם עלול לטעות ולומר את הנוסח הלא נכון, ועל עניין זה נפסק למעשה שמי שאמר "אמת ואמונה" בתפילת שחרית ו"אמת ויציב" בערבית- לא יצא ידי חובתו. דנו הפוסקים מהי כוונת ביטוי זה, ודקדקו מלשון השלחן ערוך שכתב "לא יצא ידי חובת המצוה כתקנה" שהדבר מוסב על מצות קריאת שמע שלא נעשתה בשלמות הראויה אך ודאי שיצא על כל פנים ידי חובתה.

למעשה אם כבר חתם את ברכת "גאל ישראל" אינו חוזר על הברכה, שסוף סוף חתם אותה כראוי, ונחשב שיצא ידי חובת הברכה וקריאת שמע. אם נזכר שלא הזכיר כלל את עניין מכת בכורות (שהיא עיקר בברכה) או שלא חתם אותה כראוי ב"ברוך את ה' גאל ישראל"- חוזר אחר תפילת הלחש על קריאת שמע יחד עם הברכה שלאחריה. אם נמצא לקראת חיתום הברכה וכבר אמר "ברוך אתה ה'" ונזכר שלא אמר בברכה את הנוסח המתאים לתפילה שעומד בה- חותם "למדני חוקיך" כדי להשלים את ברכתו בלשון הפסוק, וחוזר לתחילת הברכה ומשלימה כראוי.

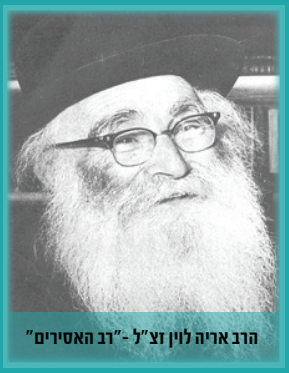
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שו"ת
עם הרב חיים אידלס

שאלה | שלום לכבוד הרב,
בננו יהיה בעזרת ה' השנה (שהיא שנה מעוברת) בר-מצוה בל' שבט והוא נולד בשנה פשוטה , מתי חוגגים את בר המצוה שלו?

תשובה | אנו נחשיבו לגדול בשנת הבר-מצווה גם כן בל' בשבט בדיוק כמו בשנה שבה נולד, זו הוראתו של המהרי"ל דיסקין, וכן הכריע מרן הרב וואזנר (שבט הלוי ח"ו סי' ק"ה). אך הוסיף השבט הלוי שנכון שלא לצרף אותו לדברים שהם חובה מן התורה עד חודש לאחר מכן, מכיוון שלדעת ה'בני ציון' (סי' קנ"א) מבעל הערוך לנר הוא נעשה בר-מצווה רק בא' באדר ב', משום ששני ימי ראש חודש נחשבים כיום אחד, ולכן ניזהר בעניינים שכאלה.

רק יש להעיר שמדובר בנושא רחב מאוד ולכן אין להקיש את הדינים מדבר לדבר. משום שלדוגמא ביארצייט דעת מרן הרמ"א (סי' תקס"ח) היא שעבדינן באדר א', וטעמו משום שיארצייט הוא עניין אחר כיוון שצריך להיות "יום שמת בו אביו ואמו" (לשון מהר"י מינץ). לעומת זאת, בהלכות נדרים (יו"ד סי' ר"כ), שטרות (חו"מ סי' מ"ג) וגיטין (אהע"ז סי' קכ"ו) פוסקים שתמיד אדר שני הוא הקובע, משום שהולכים בהם אחר לשון בני אדם.

אך על כל פנים זו הכרעתנו בעניין הבר-מצוה: שנחשב כבר מל' בשבט, ובעניינים שיש בהם חובה דאורייתא נכון שלא להחשיבו כבר-מצוה עד חודש לאחר מכן.